

Aleksandra Pinkas*

ORCID: 0000-0003-1413-0730

Uniwersytet Wrocławski

<https://doi.org/10.19195/1733-5779.36.6>

Procedura lokalizacyjna barierą rozwoju morskiej energetyki wiatrowej na przykładzie polskich i chińskich rozwiązań prawnych

JEL Classification: K32

Słowa kluczowe: morska energetyka wiatrowa, odnawialne źródła energii, neutralność klimatyczna, miks energetyczny, procedura lokalizacyjna

Keywords: offshore wind energy, renewable energy sources, climate neutrality, energy mix, location procedure

Abstrakt: Morska energetyka wiatrowa umożliwia realizację dwóch najważniejszych celów państwa — zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego oraz ograniczenia negatywnego oddziaływania sektora paliwowo-energetycznego na środowisko. Pozyskiwanie energii z morskich farm wiatrowych jest konsekwencją obowiązku osiągania celów klimatycznych podlegających globalnemu konsensusowi. Jednocześnie nadal istnieje wiele negatywnych czynników spowalniających jej rozwój. Brak kompleksowej regulacji prawnej w tym zakresie lub zbyt złożone procedury lokalizacyjne to problemy prawne, bez których rozwiązania te inwestycje nie będą możliwe. Celem artykułu jest porównanie chińskich i polskich rozwiązań prawnych w zakresie procedury lokalizacyjnej morskich farm wiatrowych ze wskazaniem głównych barier oraz postulatów zmian, uznanych za niezbędne, by zrealizować światowy cel neutralności klimatycznej.

Location procedure as a barrier to offshore wind energy development by the example of Polish and Chinese legal order

Abstract: Offshore wind energy allows the realization of the two most important aims of the state, i.e. ensuring energy security and reducing negative environmental impact by the fuel and energy sectors. Generating electricity from offshore wind farms is a consequence of the obligation to achieve climate neutrality targets, which are subject to a global consensus. Simultaneously, there

* Opiekun naukowy (Scientific Tutor) — dr Andrzej Borkowski

are still many negative factors slowing its development. The lack of comprehensive legal regulation in this area and the overly complex location procedures are legal problems which, if left unsolved, will make these investments impossible. The aim of this article is to compare Chinese and Polish offshore location procedures while indicating main barriers and postulates of changes considered as necessary to realise global climate neutrality target.

Wstęp

W ostatnich latach można zaobserwować intensyfikację działań o zasięgu globalnym na rzecz ochrony klimatu w związku z rosnącym poziomem emisji gazów cieplarnianych. Wyrazem tego są coroczne szczyty klimatyczne ONZ, których efektem są dokumenty końcowe wyznaczające oś działań państw członkowskich w zakresie energii i klimatu. Warto tu przytoczyć katowicki pakiet klimatyczny podpisany podczas Konferencji Stron Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w Sprawie Zmian Klimatu (COP24) w 2018 roku, który implementując postanowienia porozumienia paryskiego, wyznaczył cel ograniczenia wzrostu temperatury globalnej o 1,5 °C z ambicją do 2 °C¹. Jednakże do tej pory w żadnym akcie prawnym nie przedstawiono konkretnych działań, które przyczyniłyby się do urzeczywistnienia wspomnianych celów. Opublikowanie przez Unię Europejską 11 grudnia 2019 roku Europejskiego Zielonego Ładu (eng. European Green Deal) można uznać za pierwszy kompleksowy plan przeprowadzenia transformacji klimatyczno-energetycznej wraz z konkretnym celem osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 roku. Akt ten wprowadza harmonogram działań, które podejmowane będą na poziomie unijnym, oraz zobowiązuje państwa członkowskie do zdecydowanych zmian na płaszczyźnie krajowej. Efekty realizacji będą cyklicznie oceniane przez właściwe instytucje UE. Dodatkowo Zielony Ład tworzy ramy finansowe, które ustanowieniem mechanizmu sprawiedliwej transformacji (eng. *just transition mechanism*) mają zapewnić skuteczność podejmowanych działań².

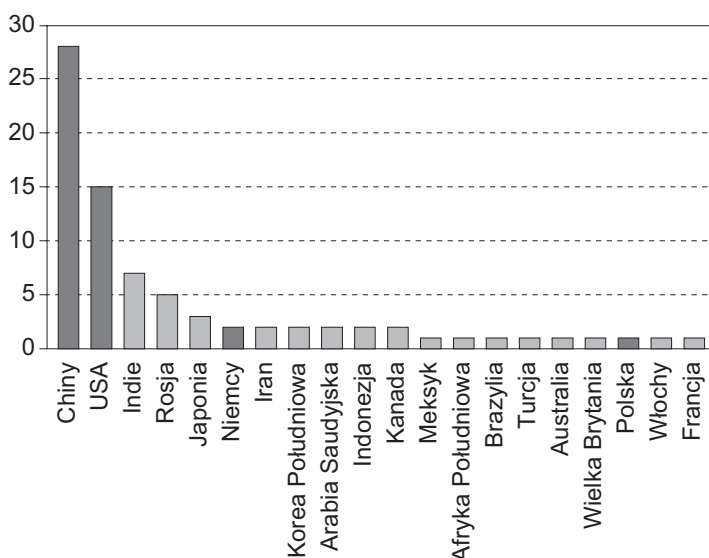
Konieczność reakcji na ocieplenie klimatu spoczywa przede wszystkim na sektorze energii, odpowiedzialnym w największym stopniu za spalanie paliw³. Skutkiem podporządkowania energetyki celom klimatycznym niezbędne stało się utrzymanie bezpieczeństwa energetycznego bez jednoczesnego negatywnego oddziaływania na środowisko. Morska energetyka wiatrowa (*offshore, offshore wind*) uznawana jest dziś za najbardziej efektywnie energetycznie i bezpieczne źródło odnawialnej energii, którego rozwój staje się wyznacznikiem wzrostu go-

¹ Report of the Conference of the Parties on its twenty-fourth session, held in Katowice from 2 to 15 December 2018, United Nations, (FCCC/CP/2018/10/Add.1), 2018.

² Komisja Europejska, Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, Europejski Zielony Ład (COM/2019/640 final), 2019; Komisja Europejska, Wniosek w sprawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiający Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (COM/2020/22 final), 2020.

³ B. Mayer, *The International Law of Climate Change*, Cambridge 2018, s. 61.

spodarczego państw na całym świecie⁴. Prowadzone badania w zakresie technologii pozyskiwania zeroemisyjnej energii wskazują, że produkcja energii z morskich farm wiatrowych nie generuje emisji oraz umożliwia w najkrótszym czasie odstąpienie od energetyki opartej na paliwie węglowym. Z raportu Global Wind Energy Council, stowarzyszenia specjalizującego się w morskiej energetyce wiatrowej, wynika, że Chiny, Stany Zjednoczone oraz Niemcy są liderami rozwoju *offshore*⁵. Mimo że Chiny są największym światowym emitentem CO₂, a Niemcy znajdują się w niechlubnej czołówce unijnych emitentów, to właśnie te państwa podejmują najbardziej dynamiczne działania na rzecz dekarbonizacji⁶.

Wykres 1. Struktura udziału emisji gazów cieplarnianych w 2020 roku [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie Union of Concerned Scientists, <https://www.ucsusa.org/resources/each-country-share-co2-emissions> (dostęp: 5.08.2021).

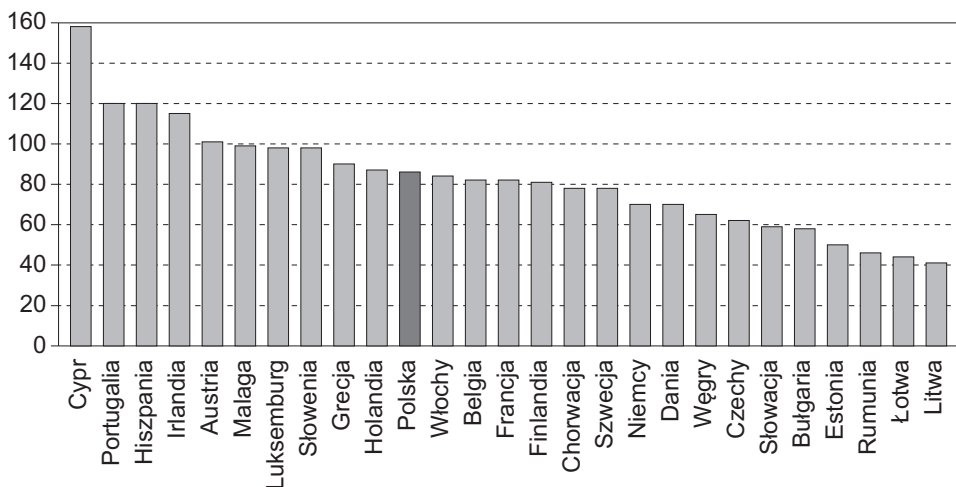
Wykresy przedstawiają wielkość emisji gazów cieplarnianych — na wykresie pierwszym w państwach członkowskich będących największymi światowymi emitentami oraz na wykresie drugim w państwach członkowskich Unii Europejskiej.

⁴ M. Esteban, J. Lopez-Gutierrez, V. Negro, *Offshore wind farms*, „Journal of Marine Science”, Basel 2020. Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej, *Przyszłość morskiej energetyki wiatrowej w Polsce*, 2019, <http://psew.pl/wp-content/uploads/2019/06/Przyszlosc%20o%C5%9B%C4%87-morskiej-energetyki-wiatrowej-w-Polsce-raport.pdf> (dostęp: 5.08.2021).

⁵ Global Wind Energy Council, *Annual Global Wind Report*, 2018, <https://gwec.net/global-wind-report-2018/> (dostęp: 5.08.2021).

⁶ Union of Concerned Scientists, *Each Country's Share of CO₂ Emissions*, 2020, <https://www.ucsusa.org/resources/each-country-share-co2-emissions> (dostęp: 5.08.2021). Eurostat, *Greenhouse gas emission, statistics-emission inventories*, 2021, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Greenhouse_gas_emission_statistics_-_emission_inventories (dostęp: 5.08.2021).

skiej. Dowodzi to potrzeby rozwoju źródeł odnawialnych energii, które zastąpią obecną energetykę emisyjną. Niezbędne jest wobec tego wielkoskalowe wdrażanie morskiej energetyki wiatrowej, umożliwiającą najszybsze zrealizowanie obowiązku neutralności klimatycznej.

Wykres 2. Struktura udziału emisji gazów cieplarnianych w państwach członkowskich Unii Europejskiej w 2018 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie European Environmental Agency, [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Greenhouse_gas_emissions_analysis_by_source_sector_EU-27_1990_and_2018_\(Percentage_of_total\).png&oldid=486412](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Greenhouse_gas_emissions_analysis_by_source_sector_EU-27_1990_and_2018_(Percentage_of_total).png&oldid=486412) (dostęp: 5.08.2021).

Celem wykazania, że wprowadzanie ram prawnych w zakresie morskiej energetyki wiatrowej powinno rozpocząć się od uregulowania trybu lokalizacji morskich farm wiatrowych sprzyjającego rozwojowi tej technologii pozyskiwania energii, dokonam analizy porównawczej rozwiązań chińskich i polskich w tym zakresie. Analizę poprzedzę wskazaniem czynników warunkujących wdrożenie odnawialnych źródeł energii ze szczególną koncentracją na *offshore*.

I Podstawy rozwoju odnawialnych źródeł energii

1. Perspektywa chińska

Chiński system gospodarczy oparty jest na centralnym planowaniu w postaci pięcioletnich planów rozwoju. Wyznaczają one ogólne kierunki będące priorytetowymi obszarami działań państwa. Ponadto tworzone są szczegółowe plany rozwoju strategicznych gałęzi gospodarki, do których należy energetyka. Zgodnie z poprzednio obowiązującym XII Planem rozwoju chińskiej gospodarki i rozwoju społecznego z 2011 roku jednym z priorytetowych obszarów energetyki były źródła odnawialne energii (dalej: OZE), ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju

hydroenergii oraz energii wiatrowej⁷. Obowiązujący jeszcze XIII Plan rozwoju chińskiej gospodarki i rozwoju społecznego z 2016 roku nie tylko podtrzymał, ale zaplanował rozwój tych celów. Chiny zobowiązały się zwiększyć moc elektrowni wodnych, kontynuować inwestycje w zakresie energetyki wiatrowej, wydać rozporządzenie odnośnie do energetyki solarnej oraz urzeczywistnić plany dotyczące energetyki geotermalnej⁸. Szczególny plan w zakresie OZE, czyli pięcioletni Plan rozwoju źródeł odnawialnych energii, ustanowił cel osiągnięcia 15% udziału OZE w miksie energetycznym do 2020 roku, a 20% OZE do 2030 roku. Stanowi to obraz prognozy udziału poszczególnych paliw w finalnym zużyciu energii brutto. Co istotne z punktu niniejszych rozważań, energia z morskich farm wiatrowych została wskazana jako podstawowe źródło energii w Chinach, umożliwiające zachowanie krajowego bezpieczeństwa energetycznego⁹. Deklaracja ta jest wyrazem włączania się Chin w realizację celów klimatycznych. Dziś OZE stanowią w Chinach 12% w miksie energetycznym. Rocznie udział fotowoltaiki wzrasta tam o 122%, energetyki wiatrowej o 33%, a hydroenergii o 8,1%. Pokazuje to, że zmiany następują bardzo dynamicznie, zważywszy, że rozwój OZE w Chinach to okres ostatnich kilku lat. Przygotowywany kolejny chiński plan w zakresie rozwoju OZE wyznacza wyraźną datę dekarbonizacji, która ma nastąpić w 2035 roku, oraz w ślad za Unią Europejską wskazuje 2060 rok jako graniczny odnośnie do przejścia na gospodarkę neutralną dla klimatu¹⁰.

Cele planowania polityki energetycznej muszą być spójne ze stosownymi regulacjami prawnymi. Dlatego chińska ustawa systemowa o OZE stanowi, że w najbliższych latach w chińskim miksie energetycznym przeważać mają: energia z wiatru, fotowoltaika, hydroenergia, bioenergia, energia geotermalna oraz energia oceaniczna. W art. 4 ustawy wskazano, że „państwo przyznaje priorytet rozwojowi i wykorzystaniu energii odnawialnej w rozwoju energii oraz promuje ustanowienie i rozwój rynku energii odnawialnej przez ustanowienie ogólnego celu rozwoju i wykorzystania energii odnawialnej oraz przyjęcie odpowiednich środków”¹¹. Mimo że zakłada ona stały rozwój obu form pozyskiwania energii z wiatru, lądowej energetyki wia-

⁷ China's National People's Congress, Resolution of the Fifth Session of the Eleventh National People's Congress on the Implementation of the 2011 Plan for National Economic and Social Development and on the 2012 Plan for National Economic and Social Development, 2012, [https://www.lawinfochina.com/display.aspx?id=33186&lib=law&SearchKeyword=&SearchCKeyword \[=](https://www.lawinfochina.com/display.aspx?id=33186&lib=law&SearchKeyword=&SearchCKeyword [=) (dostęp: 5.08.2021).

⁸ K. Koleski, *The 13th Five-Year Plan*, „U.S.–China Economic and Security Review Commission” 2017.

⁹ Chinese National Development and Reform Commission, 13th FYP development plan for renewable energy, 2016, <https://policy.asiapacificenergy.org/sites/default/files/13th%20Five%20Year%20Plan%20for%20Renewable%20Energy%20Development%20%28EN%29.pdf> (dostęp: 5.08.2021).

¹⁰ Założenia projektu 14 Planu rozwoju źródeł odnawialnych energii: <https://chinadialogue.net/en/energy/chinas-14th-five-year-plan-climate-and-energy>.

¹¹ Standing Committee of the National People's Congress, Renewable Energy Law of the People's Republic of China, 2009, Order No.23 of the President of the People's Republic of China,

trowej (dalej: *onshore*) oraz morskiej energetyki wiatrowej (*offshore*), to priorytetem będzie ta druga, ze względu przede wszystkim na dostęp do mórz oraz potencjał ich wietrzności, a także większą efektywność energetyczną tej technologii, co oprócz bezpieczeństwa energetycznego jest jednym z najważniejszych zadań tego sektora.

2. Perspektywa unijna

Sytuacja prawna w Europie jest bardzo zbliżona do chińskiej, mimo że w dyskursie społecznym chiński sektor energii wciąż postrzegany jest jako oparty na wzorcowych podstawach prawnych. Najnowsze dane wskazują, że udział OZE w całkowitym zużyciu energii brutto w Unii Europejskiej wynosi zaledwie 19,7%, podczas gdy zgodnie z dyrektywą OZE do 2020 roku powinno to być co najmniej 20%¹². W zmienionej dyrektywie OZE przyjęto nowy cel co najmniej 32% udziału OZE do 2030 roku¹³. Natomiast niedawno przyjęty pakiet wniosków prawodawczych pod nazwą „Fit for 55” ustanowił nowy cel pośredni w horyzoncie 2030 roku osiągnięcia co najmniej 55% udziału OZE do 2030 roku¹⁴. Z kolei niedawno ogłoszony Europejski Zielony Ład zaostreza unijną politykę energetyczną, ustanawiając jako nowy cel osiągnięcie do 2050 roku neutralności klimatycznej rozumianej jako stuprocentowy udział OZE w miksie energetycznym. Nowa jakość wyrażająca się w zintensyfikowaniu polityki klimatycznej dezaktualizuje wcześniejsze strategie przynajmniej realnie, gdyż dotychczasowe ambicje były niewystarczające, by w ciągu najbliższych 30 lat gospodarki państw członkowskich UE były całkowicie zeroemisyjne. Ponadto państwa członkowskie zobowiązane były do przedstawienia Komisji Europejskiej do końca 2020 roku krajowych planów w zakresie energii i klimatu na lata 2021–2030, zawierających krajowe działania długoterminowe, które zostaną podjęte na rzecz między innymi: ograniczenia emisyjności sektora energii, wdrożenia OZE, przekształcenia regionów węglowych, rozwijania energetyki prosumenckiej, co umożliwi osiągnięcie celów klimatycznych¹⁵. Wobec tego można zauważyć, że dziś polityka klimatyczna ewoluuje w kierunku współdziałania, gdyż realizacja wspólnego celu jest przede wszystkim wyzwaniem po stronie państwa

<https://www.lawinfochina.com/display.aspx?id=8828&lib=law&SearchKeyword=&SearchCKeyword=> (dostęp: 5.08.2021).

¹² Eurostat, Overall share of energy from renewable sources, 2020, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Renewable_energy_statistics (dostęp: 5.08.2021).

¹³ Tak zwana RED II dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 z dnia 18 grudnia 2018 roku w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (wersja przekształcona) (Dz.Urz. UE L 328 z 21.12.2018 r.).

¹⁴ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, Komitetu Regionów, „Fit for 55”: delivering the EU’s 2030 Climate Target on the way to climate neutrality (COM/2021/550 final).

¹⁵ Krajowe plany w zakresie energii i klimatu państw członkowskich UE zob. https://ec.europa.eu/info/energy-climate-change-environment/implementation-eu-countries/energy-and-climate-governance-and-reporting/national-energy-and-climate-plans_en.

członkowskiego, ale jako kompetencja współdzielona wymaga wsparcia Unii Europejskiej.

3. Perspektywa polska

W Polsce strategią długoterminową określającą cele rozwoju energetyki jest przyjęta przez Radę Ministrów Polityka energetyczna Polski do 2040 roku (dalej: PEP2040), zgodnie z którą do 2030 roku udział OZE ma kształtować się na poziomie co najmniej 32%¹⁶. Strategia ta została zaktualizowana tak, by zachować spójność z polityką klimatyczno-energetyczną UE. W chwili opublikowania Europejskiego Zielonego Ładu Polska zgłaszała niemożność zrealizowania coraz ambitniejszych progów w tym zakresie¹⁷. Mimo że Zielony Ład wprowadza koncepcję stopniowych zmian, to obserwacja kolejnych działań UE skutkuje wnioskiem, że w polityce klimatycznej nie ma mowy o kompromisach i w związku z tym odstępstwa od niej nie będą dopuszczalne. Obecnie Rada Europejska przyjęła minimalny poziom redukcji emisji CO₂ do 2030 roku w wysokości 55%, więc w kontekście postanowień zawartych w PEP2040 cele krajowe wciąż nie spełniają oczekiwań UE¹⁸. Zgodnie z art. 4 Europejskiego prawa o klimacie Komisja Europejska będzie dokonywała cyklicznej kontroli efektów realizacji przez państwo celów klimatycznych, a pierwsza ocena nastąpi w 2023 roku¹⁹. Udział OZE w Polsce wynosi dziś około 15%, wobec czego niezbędne jest rozwijanie energetyki odnawialnej, której stopniowy coraz większy udział w miksie energetycznym umożliwi redukcję emisji gazów cieplarnianych²⁰. Podobnie jak Chiny mamy wszelkie warunki umożliwiające rozwój morskiej energetyki wiatrowej, która w procesie dekarbonizacji przejmie rolę infrastruktury krytycznej, zapewniającej stabilizację dostaw czystej, zielonej energii.

II Rozwój morskiej energetyki wiatrowej

Wdrażanie morskiej energetyki wiatrowej to kolejny etap rozwoju technologii pozyskiwania energii z siły wiatru, jako że pierwsze regulacje prawne dotyczyły lądowej energetyki wiatrowej. Potrzeba pozyskiwania energii z *offshore* wynika z badań międzynarodowych ośrodków eksperckich, które wskazują, że technologia ta charakteryzuje się wysoką efektywnością energetyczną, czego dowodzą

¹⁶ Obwieszczenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 2 marca 2021 r. w sprawie polityki energetycznej państwa do 2040 r. (M.P. z 2021 r. poz. 264).

¹⁷ Rada Europejska, Konkluzje z posiedzenia z dnia 12 grudnia 2019 r., (EUCO 29/19), 2019.

¹⁸ Rada Europejska, Konkluzje z posiedzenia w dniach 10–11 grudnia 2020 r., (EUCO 22/20), 2020.

¹⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1119 z dnia 30 czerwca 2021 roku w sprawie ustanowienia ram na potrzeby osiągnięcia neutralności klimatycznej i zmiany rozporządzeń (WE) nr 401/2009 i (UE) 2018/1999 (Europejskie prawo o klimacie) (Dz.Ur.UE L 243 z 9.07.2021 r.).

²⁰ Główny Urząd Statystyczny, *Gospodarka paliwowo-energetyczna w latach 2018 i 2019*, Warszawa 2020.

pomiary wietrzności mórz²¹. Mimo trudności towarzyszących rozbudowie całej infrastruktury niezbędnej do funkcjonowania *offshore*, między innymi sieci dystrybucyjnej i transportowej oraz magazynów energii, to liczne korzyści wyrażające się w realizacji celów klimatycznych, tysiącach nowych miejsc pracy oraz, co ważne, wykorzystaniu doświadczenia zawodowego górników i hutników, a także towarzyszący temu rosnący entuzjazm społeczny, pozostawiają dodatni bilans rozwoju morskiej energetyki wiatrowej²².

1. Bariery prawne rozwoju chińskiego *offshore*

W Chinach impulsem do rozwoju morskiej energetyki wiatrowej była niska wietrzność uzyskiwana z lądowej energetyki wiatrowej, która nie jest w stanie zapewnić chińskiego krajowego zapotrzebowania na energię. Jednak wciąż czynnikiem spowalniającym rozwój chińskiego *offshore* jest niejednorodność ram prawnych. Proces inwestycyjny w zakresie budowy morskiej farmy wiatrowej rozpoczyna się od otrzymania decyzji lokalizacyjnej. Procedura lokalizacyjna została co prawda przeniesiona do kompetencji samorządu, jednak brakuje transparentnych kryteriów co do oceny wniosków, więc docelowo pozostają one rozpatrywane na poziomie centralnym. Dodatkowo warunek rozpoczęcia budowy morskiej farmy wiatrowej w okresie do dwu lat od uzyskania pozwolenia na budowę uniemożliwia przejście całej procedury uzyskania dalszych pozwoleń do zrealizowania inwestycji, albowiem jest to czas zbyt krótki, toteż niezbędne są stosowne zmiany w tym zakresie.

2. Bariery prawne rozwoju polskiego *offshore*

Obecnie w Polsce nie możemy jeszcze pochwalić się produkcją energii z morskich farm wiatrowych, choć wspomniane wcześniej warunki panujące na Bałtyku bardzo sprzyjają rozwojowi tej technologii²³. Sytuacja w unijnym miksie energetycznym jest jednak o wiele bardziej dynamiczna, gdyż energia produkowana z morskich farm wiatrowych wykazuje możliwość rozwoju na wielką skalę²⁴.

²¹ Australian Government, *Meeting the Challenges of Offshore and Large-Scale Wind Power: Regulatory Review of Offshore Wind in Five European Countries*, 2010, <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/2860/547450ESW0P1131shore0Wind0in0Europe.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (dostęp: 5.08.2021).

²² Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej, Dolnośląski Instytut Studiów Energetycznych, *Współpraca konwencjonalnych źródeł węglowych i wielkoskalowego OZE*, 2019, <https://dise.energy/raport-2019-oze.pdf> (dostęp: 5.08.2021). J. Rączka, *Z wiatrem czy pod wiatr?*, Forum Energii 2018, <https://www.forum-energii.eu/pl/analizy/offshore>. P. Biniek, *Rozwój morskiej energetyki wiatrowej w Polsce — analiza potencjalnych konfliktów społecznych*, 2017, <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-97b808c3-46ae-4330-82db-4bf9e8053d08> (dostęp: 5.08.2021).

²³ A. Konieczko, *Polski offshore — w drodze na głębie*, 2013, <https://inzynieria.com/uploaded/magazines/pdf/polski%20offshore%20-%20w%20drodze%20na%20glebie.pdf> (dostęp: 5.08.2021).

²⁴ M. Purta, T. Marciniak, K. Rosenbaum, *Rozwój morskiej energetyki wiatrowej w Polsce. Perspektywy i ocena wpływu na lokalną gospodarkę*, 2016, <https://www.mckinsey.com/pl/our-insights/rozwoj-morskiej-energetyki-wiatrowej-w-polsce> (dostęp: 5.08.2021).

Obecnie w UE zainstalowano 12 GW mocy energii z *offshore*²⁵. Natomiast zgodnie z nową unijną strategią rozwoju *offshore* planowane jest osiągnięcie co najmniej 60 GW mocy zainstalowanej z *offshore* do 2030 roku i 300 GW do 2050²⁶. Aktualną sytuację uzasadnia przyjęcie dopiero na początku bieżącego roku ustawy szczególnej (dalej: ustawa *offshore*), wprowadzającej mechanizm wsparcia produkcji energii elektrycznej środkami publicznymi²⁷. Mimo dotychczasowej podstawy ustawowej do lokalizowania morskich farm wiatrowych wytwórcy energii z *offshore* nie byłoby w stanie bez uzyskania pomocy publicznej zrealizować te inwestycje z racji konieczności budowy łańcucha dostaw energii. Ustawa o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (dalej: ustawa o obszarach morskich) jedynie częściowo pozwalała na zastosowanie jej postanowień do morskiej energetyki wiatrowej²⁸. W związku z tym coroczne rozporządzenia aukcyjne dla OZE przewidujące możliwość udziału w nich wytwórców energii z *offshore* nie były rozstrzygane²⁹. Na podstawie ustawy szczególnej dla *offshore* wprowadzone zostały dwa tryby uzyskania pomocy publicznej zależne od mocy zainstalowanej farmy wiatrowej, na podstawie których wytwórcy energii są uprawnieni do otrzymania wsparcia publicznego: w drodze decyzji Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki (projekty do 5900 MW) albo udziału w aukcjach OZE. Obecnie osiem projektów może uzyskać wsparcie na podstawie decyzji Prezesa URE, a cztery na podstawie udziału w aukcjach, które w świetle nowej ustawy dla *offshore* odbędą się po raz pierwszy w 2025 roku³⁰.

Kolejną barierą w rozwoju polskiego offshore było niewydanie Planu zagospodarowania przestrzennego polskich obszarów morskich (dalej: PZPPOM). Jest to obowiązek wynikający z dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/89/UE z dnia 23 lipca 2014 roku ustanawiającej ramy planowania przestrzen-

²⁵ Komisja Europejska, Sprawozdanie z postępów w dziedzinie konkurencyjności w zakresie czystej energii (COM (2020) 953 final), 2020.

²⁶ Komisja Europejska, Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, Strategia UE mająca na celu wykorzystanie potencjału energii z morskich źródeł odnawialnych na rzecz neutralnej dla klimatu przyszłości (COM (2020) 741 final), 2020.

²⁷ Ustawa z dnia 17 grudnia 2020 roku o promowaniu wytwarzania energii elektrycznej w morskich farmach wiatrowych (Dz.U. z 2021 r. poz. 234 ze zm.).

²⁸ Ustawa z dnia 21 marca 1991 roku o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (Dz.U. z 2020 r. poz. 2135; z 2021 r. poz. 234).

²⁹ A. Pinkas, R. Nowakowski, *Wyniki aukcji OZE w Polsce na tle European Green Deal — czyli co było istotne dla energetyki w 2019 i co odegra kluczową rolę w 2020*, <https://dise.org.pl/wyniki-aukcji-oze-w-polsce-na-tle-european-green-deal-czyli-co-bylo-istotne-dla-energetyki-w-2019-i-co-odegra-kluczowa-role-w-2020/> (dostęp: 14.06.2021).

³⁰ Wysokienapięcie.pl, *Projekty morskich farm wiatrowych w MW*, <https://wysokienapięcie.pl/35082-morski-wiatr-na-baltyku-coraz-wiecej-listow-intencyjnych-coraz-mniej-czasu>.

nego obszarów morskich dla państw członkowskich UE. PZPPOM został przyjęty przez Radę Ministrów 14 kwietnia bieżącego roku³¹.

Ustawa *offshore* do uchwalenia jej w obecnym kształcie przechodziła wiele faz projektowych. Z punktu widzenia niniejszych rozważań niezwykle istotne jest wskazanie na obszar regulacyjny procedur lokalizacyjnych. Początkowo zakładano uproszczenie całej procedury składającej się z kilkudziesięciu decyzji administracyjnych, co miało przyspieszyć proces inwestycyjny, a tym samym możliwość wywiązania się Polski z zobowiązań unijnych. Ostatecznie na mocy art. 76 i 77 ustawy *offshore* rygor natychmiastowej wykonalności uzyskały: decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach, zgoda wodnoprawna, pozwolenie na budowę i pozwolenie na użytkowanie, decyzje w przedmiocie zatwierdzenia projektu robót geologicznych sporządzonego w celu określenia warunków geologiczno-inżynierskich na potrzeby posadawiania morskiej farmy wiatrowej oraz decyzje w przedmiocie zatwierdzenia dokumentacji geologicznej określającej warunki geologiczno-inżynierskie na potrzeby posadawiania morskiej farmy wiatrowej. Rozwiązanie to należy oceniać jako sprzyjające rozwojowi polskiego *offshore*, a tym samym zbliżające do osiągnięcia nadrzędnego celu neutralności klimatycznej do 2050 roku.

III Procedura lokalizacji *offshore*

Procedura lokalizacji inwestycji *offshore* jest w świetle i polskiego, i chińskiego stanu prawnego bardzo złożona, ponieważ wymaga uzyskania wielu pozwoleń. W Polsce są to między innymi pozwolenia: lokalizacyjne, o uwarunkowaniach środowiskowych, geologiczne, budowlane oraz na ułożenie kabli podmorskich. W Chinach wymagane jest uzyskanie pozwolenia administracji oceanicznej, administracji bezpieczeństwa morskiego, rybołówstwa, departamentu ochrony środowiska i wojska. Natomiast niniejsza analiza jest skoncentrowana na problematyce samej procedury lokalizacyjnej, jako że to od chwili jej uzyskania rozpoczyna się łańcuch procedury inwestycyjnej.

1. Procedura lokalizacji *offshore* w Chinach

Pierwszym etapem lokalizacji inwestycji *offshore* w Chinach jest przygotowanie planu rozwoju energetyki wiatrowej dla danej prowincji, ponieważ każda ma własny plan uwzględniający liczbę gospodarstw domowych oraz wietrzność

³¹ K. Krzywda, *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Polskich Obszarów Morskich — aktualny stan prac*, Warszawa 2019; Parlamentarny Zespół ds. Morskiej Energetyki Wiatrowej, Projekt planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej w skali 1:200 000 — ustalenia ogólne, 2019; rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 kwietnia 2021 roku w sprawie przyjęcia planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej w skali 1:200 000 (M.P. z 2021 r. poz. 935).

na tym obszarze. Wymagane jest zaplanowanie rozmiaru i obszarów realizacji projektu, co leży w kompetencji samorządu, czyli prowincjonalnych urzędów ds. energii, według standardów określonych w wyniku współdziałania właściwych organów centralnych, to jest National Energy Commission (dalej: NEC) wraz z Ministry of Natural Resources (dalej: MNR)³². Podstawą właściwości władz samorządowych jest art. 5 chińskiej ustawy o OZE, zgodnie z którym

Departamenty administracyjne odpowiedzialne za prace energetyczne samorządów lokalnych na szczeblu lokalnym i wyższym sprawują nadzór nad rozwojem i wykorzystaniem energii odnawialnej w swoich regionach administracyjnych. Inne odpowiednie departamenty samorządów lokalnych na poziomie lokalnym i powyżej ich okręgów administracyjnych, zgodnie z ich odpowiednimi funkcjami i obowiązkami, kierują rozwojem i wykorzystaniem odpowiedniej energii odnawialnej.

Następnie plan zatwierdzany jest przez agencję inżynierską podległą państwowemu dystrybutorowi energii State Grid Corporation of China. Kolejno władze prowincji, w porozumieniu z MNR, wyłaniają podmiot, który przeprowadzi prace projektowe, a wybór ten zatwierdza NEC. Następnie prowadzone są badania lokalizacyjne co do obszaru lokalizacji inwestycji. Wniosek o rozpatrzenie kierowany jest do MNR, a wpływ na żeglugę morską poddawany ocenie lokalnemu urzędowi morskiemu. Obligatoryjne jest spełnienie wszystkich warunków dotyczących oddziaływania inwestycji na morza i oceany. MNR opiniuje także plan lokalizacji inwestycji w ramach zagospodarowania danego obszaru morskiego oraz przeprowadza badania geologiczne³³.

Przedstawiony tu chiński model prawny w zakresie lokalizacji inwestycji *offshore* charakteryzuje się znacznym sformalizowaniem, a tak skomplikowana procedura tworzy barierę we wdrażaniu morskiej energetyki wiatrowej na większą skalę. Powoduje to, że rozwój tej technologii nie jest dynamiczny. Należy zauważyć, że odnotowywany co roku coraz większy w chińskiej energetyce przyrost mocy pozyskiwanej z *offshore* wynika wyłącznie z udziału źródeł odnawialnych dopiero od kilku lat, a tym samym zestawiania tych danych na tle tych pochodzących z okresu niemalże całkowitego oparcia chińskiej gospodarki na węglu kamiennymi i brunatnym.

2. Procedura lokalizacji *offshore* w Polsce

W Polsce procedura lokalizacyjna morskich farm wiatrowych jest równie skomplikowana jak w modelu chińskim. Dziś proces ten został uregulowany w ustawie o obszarach morskich. Natomiast zrealizowanie całej inwestycji *offshore* wymaga

³² Struktura rządu chińskiego zob. http://english.www.gov.cn/statecouncil/202008/12/content_WS5f334b75c6d029c1c26379c3.html.

³³ S. Wyatt, *Detailed appraisal of the offshore wind industry in China*, The Carbon Trust 2014, <https://prod-drupal-files.storage.googleapis.com/documents/resource/public/Offshore%20Wind%20in%20China%20-%20Sharing%20the%20UK%E2%80%99s%20policy%20experience%20-%20detailed%20appraisal%20of%20the%20offshore%20wind%20industry%20in%20China%20-%20PART%20C%20REPORT.pdf> (dostęp: 5.08.2021).

uzyskania łącznie kilkudziesięciu decyzji administracyjnych³⁴. Taki stan prawny utrzymuje się mimo próby uproszczenia procedury przyjęciem w ustawie *offshore* nowych regulacji. Jednak ustawa wprowadziła jedynie rygor natychmiastowej wykonalności odnośnie do niektórych decyzji administracyjnych, nie ingerując w proces ubiegania się o ich wydanie.

Zrealizowanie inwestycji *offshore* w Polsce objęte jest obowiązkiem uzyskania „pozwolenia na wznoszenie lub wykorzystywanie sztucznych wysp, konstrukcji i urządzeń w polskich obszarach morskich” (dalej: PSZW), co regulują artykuły od 23 ustawy o obszarach morskich. Inwestycja ta może być zlokalizowana tylko na obszarze polskiej wyłącznej strefy ekonomicznej, o czym stanowi art. 23 ust. 1b. Do wydania PSZW upoważniony jest wyłącznie minister właściwy do spraw gospodarki morskiej. Wymaga ono także uzyskania opinii w terminie nie dłuższym niż 90 dni (art. 23 ust. 2a) od dnia otrzymania wniosku (pod rygorem uznania braku zastrzeżeń) ministrów właściwych do spraw: energii, gospodarki, kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, rybołówstwa, środowiska, wewnętrznych oraz Ministra Obrony Narodowej. Artykuł 23 ust. 3 zawiera katalog przesłanek negatywnych, które mogą być podstawą odmowy wydania PSZW, jeżeli jego wydanie spowodowałoby wystąpienie zagrożenia dla: środowiska, zasobów morza lub zasobów podmorskich, w tym racjonalnej gospodarki złożami kopalin, interesu gospodarki narodowej, obronności i bezpieczeństwa państwa, bezpieczeństwa żeglugi morskiej, bezpiecznego uprawiania rybołówstwa morskiego, bezpieczeństwa lotów statków powietrznych, podwodnego dziedzictwa archeologicznego, bezpieczeństwa związanego z badaniami, rozpoznawaniem i eksploatacją zasobów mineralnych dna morskiego oraz znajdującego się pod nim wnętrza ziemi, realizacji funkcji podstawowych, o których mowa w art. 37a ust. 3, o ile zostały określone.

Przedstawione przesłanki powodują, że wydanie pozwolenia jest procesem bardzo złożonym, wymagającym wnikliwej oceny poszczególnych ministrów na oddziaływanie przyszłej inwestycji na czynniki związane z bezpieczeństwem państwa i środowiskiem. Przedmiotowo istotne odnośnie do pozwolenia są określenie rodzaju przedsięwzięcia, jego lokalizacja, parametry techniczne oraz szczegółowe warunki wynikające z innych ustaw tworzących podstawę wydania opinii przez poszczególnych ministrów. Maksymalny okres, na jaki minister właściwy do spraw gospodarki morskiej może wydać pozwolenie, wynosi 35 lat. Pozwolenie lokalizacyjne wygasa, jeżeli w ciągu: ośmiu lat od dnia jego uzyskania dany podmiot nie uzyska pozwolenia na budowę, trzech lat od dnia, w którym decyzja o pozwoleniu na budowę stała się ostateczna, nie zostanie rozpoczęta budowa lub jeżeli w ciągu pięciu lat od dnia rozpoczęcia budowy nie zostanie podjęte wykorzystywanie farmy wiatrowej. Co ciekawe, jeżeli nie zostanie przyjęty PZPPOM, wydanie pozwolenia

³⁴ R. Zajdler, *Regulacje prawa krajowego dotyczące inwestycji w farmy wiatrowe (wybrane aspekty)*, 2012, <https://www.sobieski.org.pl/wp-content/uploads/2018/08/Zajdler-Farmy-wiatrowe-PDF.pdf> (dostęp: 5.08.2021).

może zostać zawieszone, co może stać się przesłanką negatywną dla inwestorów, niezależną od podejmowanych przez nich czynności. Artykuł 37a stanowi delegację ustawową dla ministra właściwego do spraw gospodarki morskiej oraz ministra właściwego do spraw budownictwa, którzy w porozumieniu z ministrami właściwymi do spraw: środowiska, gospodarki wodnej, kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, rolnictwa, rybołówstwa, transportu, wewnętrznych oraz Ministrem Obrony Narodowej zobowiązani są do wydania PZPPOM, co dziś jest obowiązkowe dla państw członkowskich UE. Wytwórca energii z *offshore* uiszcza dwie opłaty: pierwsza — 1500 zł i druga — 1% wartości planowanego przedsięwzięcia. Druga opłata, zważywszy na wysoki koszt sfinansowania całej inwestycji, może być czynnikiem hamującym rozwój *offshore* w Polsce³⁵.

3. Wnioski porównawcze polskich i chińskich rozwiązań prawnych w zakresie *offshore*

Analiza porównawcza procedur lokalizacji inwestycji morskich farm wiatrowych w chińskim i polskim porządku prawnym wykazuje przyjęcie przez oba państwa zupełnie odmiennych rozwiązań. Pierwsza różnica dotyczy organu upoważnionego do wydania pozwolenia — w Polsce jest to wyłącznie organ administracji naczelnej (minister), w Chinach zaś procedura jest dwuetapowa, počawszy od obowiązku uzyskania decyzji prowincjonalnego urzędu ds. energii i Krajowej Komisji Energii. Ponadto obszar, na którym dopuszczalne jest dokonywanie inwestycji *offshore*, w Polsce wynika z jednego, krajowego, planu zagospodarowania obszarów morskich, a w Chinach takie plany wydają odrębnie poszczególne prowincje. W Chinach nie obowiązuje jedna, kompleksowa procedura lokalizacyjna *offshore*, gdyż organy samorządowe mają swobodę decyzyjną w tym zakresie. W Polsce procedurę reguluje jedna ustawa, choć mimo wprowadzenia ustawy szczególnej dla *offshore* nie jest to rozwiązanie umożliwiające przyspieszenie inwestycji dotyczącej morskiej energetyki wiatrowej, które znajdują się na początkowym etapie realizacji. Wydanie pozwolenia lokalizacyjnego w polskim porządku prawnym następuje na podstawie spełnienia przesłanek ustawowych i mimo uznaniowego charakteru pozwolenia nie sposób porównać go z decyzją wydawaną przez NEC, charakteryzującą się władzą dyskrecyjną. Taki model prawny tworzy znaczącą barierę w skuteczności działań podejmowanych przez chińskie urzędy prowincjonalne, z powodu nietransparentności warunków, których spełnienie pozwalałoby na realizację inwestycji morskich farm wiatrowych.

³⁵ M. Stryjecki, *Program rozwoju morskiej energetyki i przemysłu morskiego w Polsce*, 2018, https://www.beif.pl/wp-content/uploads/2018/02/PRMEPM_ost.pdf?x30829 (dostęp: 5.08.2021).

Wnioski

Rozwój morskiej energetyki wiatrowej jest procesem nieodzownym, a ta technologia będzie odgrywać rolę priorytetową w światowej gospodarce. Mimo wskazanych barier prawnych transformacja energetyczna oparta na dekarbonizacji wymusza zwiększenie udziału źródeł odnawialnych, by utrzymać bezpieczeństwo energetyczne. Zaawansowanie polskich ośmiu inwestycji *offshore*, które uzyskały wsparcie publiczne, przesuwają w czasie pilność uproszczenia procedury lokalizacyjnej. Będzie to prawdopodobnie niezbędne po upływie okresu eksploatacji farm wiatrowych lub przy budowie nowych inwestycji, to jest wysp energetycznych lub pływających farm wiatrowych. Najważniejszym zadaniem jest realizacja przez Polskę i Chiny celów klimatycznych. Urzeczywistnienie ich w Polsce zabezpiecza nadany nową ustawą *offshore* rygor natychmiastowej wykonalności decyzji w procesie inwestycji *offshore*, a w Chinach przyjęcie ambitnych celów w nowym planie rozwoju OZE.

Bibliografia

- Australian Government, *Meeting the Challenges of Offshore and Large-Scale Wind Power: Regulatory Review of Offshore Wind in Five European Countries*, 2010, <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/2860/547450ESW0P1131shore0Wind0in0Europe.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- Biniek P., *Rozwój morskiej energetyki wiatrowej w Polsce — analiza potencjalnych konfliktów społecznych*, 2017, <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-97b808c3-46ae-4330-82db-4bf9e8053d08>.
- Esteban M., Lopez-Gutierrez J., Negro V., *Offshore wind farms*, „Journal of Marine Science”, Basel 2020, <https://books.google.pl/books?id=wKLfDwAAQBAJ&pg=PA16&dq=Esteban+M.,+Lopez-Gutierrez+J.,+Negro+V.,+Offshore+wind+farms,+Journal+of+Marine+Science&hl=pl&sa=X&ved=2ahUKewiqNKRqpyAhUDkMMKHxiZC3cQ6AEwAHoECAMQAg#v=onepage-&q=Esteban%20M.%2C%20Lopez-Gutierrez%20J.%2C%20Negro%20V.%2C%20Offshore%20wind%20farms%2C%20Journal%20of%20Marine%20Science&f=false>.
- Eurostat, Greenhouse gas emission, statistics-emission inventories, 2021, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Greenhouse_gas_emission_statistics_-_emission_inventories.
- Eurostat, Share of energy from renewable sources in the EU Member States, 2020, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Renewable_energy_statistics.
- Global Wind Energy Council, Annual Global Wind Report, 2018, <https://gwec.net/global-wind-report-2018/>.
- Główny Urząd Statystyczny, *Gospodarka paliwowo-energetyczna w latach 2018 i 2019*, Warszawa 2020.
- Koleski K., *The 13th Five-Year Plan*, „U.S.-China Economic and Security Review Commission” 2017.
- Konieczko A., *Polski offshore — w drodze na głębie*, 2013, <https://inzynieria.com/uploaded/magazines/pdf/polski%20offshore%20-%20w%20drodze%20na%20glebie.pdf>.
- Krzywda K., *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Polskich Obszarów Morskich — aktualny stan prac*, Warszawa 2019.
- Mayer B., *The International Law of Climate Change*, Cambridge 2018.

- Parlamentarny Zespół ds. Morskiej Energetyki Wiatrowej, Wnioski do projektu planu zagospodarowania przestrzennego polskich obszarów morskich w skali 1 : 200 000, 2019.
- Pinkas A., Nowakowski R., *Wyniki aukcji OZE w Polsce na tle European Green Deal — czyli co było istotne dla energetyki w 2019 i co odegra kluczową rolę w 2020*, <https://dise.org.pl/wyniki-aukcji-oze-w-polsce-na-tle-european-green-deal-czyli-co-bylo-istotne-dla-energetyki-w-2019-i-co-odegra-kluczowa-role-w-2020/>.
- Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej, *Przyszłość morskiej energetyki wiatrowej w Polsce*, 2019, <http://psew.pl/wp-content/uploads/2019/06/PrzyszloscC5%82o%C5%9B%C4%87-morskiej-energetyki-wiatrowej-w-Polsce-raport.pdf>.
- Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej, Dolnośląski Instytut Studiów Energetycznych, *Współpraca konwencjonalnych źródeł węglowych i wielkoskalowego OZE*, 2019, <https://dise.energy/raport-2019-oze.pdf>.
- Purta M., Marciniak T., Rosenbaum K., *Rozwój morskiej energetyki wiatrowej w Polsce. Perspektywy i ocena wpływu na lokalną gospodarkę*, 2016, <https://www.mckinsey.com/pl/our-insights/rozwoj-morskiej-energetyki-wiatrowej-w-polsce>.
- Rączka J., *Z wiatrem czy pod wiatr?*, Forum Energii 2018, <https://www.forum-energii.eu/pl/analizy/offshore>.
- Stryjecki M., *Program rozwoju morskiej energetyki i przemysłu morskiego w Polsce*, 2018, https://www.beif.pl/wp-content/uploads/2018/02/PRMEPM_ost.pdf?x30829.
- Union of Concerned Scientists, *Each Country's Share of CO2 Emissions*, 2020, <https://www.ucsusa.org/resources/each-country-share-co2-emissions>.
- Wyatt S., *Detailed appraisal of the offshore wind industry in China*, The Carbon Trust, 2014, <https://prod-dupal-files.storage.googleapis.com/documents/resource/public/Offshore%20Wind%20in%20China%20-%20Sharing%20the%20UK%E2%80%99s%20policy%20experience%20-%20detailed%20appraisal%20of%20the%20offshore%20wind%20industry%20in%20China%20-%20PART%20C%20REPORT.pdf>.
- Zajdler R., *Regulacje prawa krajowego dotyczące inwestycji w farmy wiatrowe (wybrane aspekty)*, 2012, <https://www.sobieski.org.pl/wp-content/uploads/2018/08/Zajdler-Farmy-wiatrowe-PDF.pdf>.

Akty prawne

- Chinese National Development and Reform Commission, 13th FYP development plan for renewable energy, 2016, <https://policy.asiapacificenergy.org/sites/default/files/13th%20Five%20Year%20Plan%20for%20Renewable%20Energy%20Development%20%28EN%29.pdf>.
- China's National People's Congress, Resolution of the Fifth Session of the Eleventh National People's Congress on the Implementation of the 2011 Plan for National Economic and Social Development and on the 2012 Plan for National Economic and Social Development, 2012, <https://www.lawinfochina.com/display.aspx?id=33186&lib=law&SearchKeyword=&SearchCKeyword>.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 roku w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych zmieniająca i w następstwie uchylająca dyrektywy 2001/77/WE oraz 2003/30/WE, (L 140/16), 2009.
- Komisja Europejska, Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, Europejski Zielony Ład, (COM/2019/640 final), 2019.
- Komisja Europejska, Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, Strategia UE mająca na celu wykorzystanie potencjału energii z morskich źródeł odnawialnych na rzecz neutralnej dla klimatu przyszłości (COM (2020) 741 final), 2020.

- Komisja Europejska, Sprawozdanie z postępów w dziedzinie konkurencyjności w zakresie czystej energii (COM (2020) 953 final), 2020.
- Komisja Europejska, Wniosek w sprawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiający Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (COM/2020/22 final), 2020.
- Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, Komitetu Regionów, "Fit for 55": delivering the EU's 2030 Climate Target on the way to climate neutrality (COM/2021/550 final).
- Obwieszczenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 2 marca 2021 roku w sprawie polityki energetycznej państwa do 2040 roku (M.P. z 2021 r. poz. 264).
- Rada Europejska, Konkluzje z posiedzenia w dniach 10–11 grudnia 2020 roku, (EUCO 22/20), 2020.
- Rada Europejska, Konkluzje z posiedzenia z dnia 12 grudnia 2019 roku, (EUCO 29/19), 2019.
- RED II, dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 z dnia 18 grudnia 2018 roku w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (wersja przekształcona) (Dz. Urz. UE L 328 z 21.12.2018 r.).
- Report of the Conference of the Parties on its twenty-fourth session, held in Katowice from 2 to 15 December 2018, United Nations, (FCCC/CP/2018/10/Add.1), 2018.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1119 z dnia 30 czerwca 2021 roku w sprawie ustanowienia ram na potrzeby osiągnięcia neutralności klimatycznej i zmiany rozporządzeń (WE) nr 401/2009 i (UE) 2018/1999 (Europejskie prawo o klimacie) (Dz. Urz. UE L 243 z 9.07.2021 r.).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 kwietnia 2021 roku w sprawie przyjęcia planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej w skali 1:200 000 (M.P. z 2021 r. poz. 935).
- Standing Committee of the National People's Congress, Renewable Energy Law of the People's Republic of China, 2009, Order No.23 of the President of the People's Republic of China, <https://www.lawinfochina.com/display.aspx?id=8828&lib=law&SearchKeyword=&SearchCKeyword=>.
- Ustawa z dnia 21 marca 1991 roku o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (Dz.U. z 2020 r. poz. 2135; z 2021 r. poz. 234).
- Ustawa z dnia 17 grudnia 2020 roku o promowaniu wytwarzania energii elektrycznej w morskich farmach wiatrowych (Dz.U. z 2021 r. poz. 234 ze zm.).